

**Методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів /
інтегрованих курсів мовно-літературної освітньої галузі
в закладах загальної середньої освіти
у 2024/2025 навчальному році**

У 2024/2025 навчальному році освітній процес у закладах загальної середньої освіти спрямовують на реалізацію Закону України № 2145-VIII від 05.09.2017 «Про освіту», Закону України № 463-IX від 16.01.2020 «Про повну загальну середню освіту», Державного стандарту базової середньої освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 898 від 30 вересня 2020 року зі змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 972 від 30.08.2022), Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1392 від 23 листопада 2011 року) з урахуванням досягнень впровадження концептуальних засад реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» та подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану, зокрема й подолання освітніх втрат.

Освітній процес організовується з дотриманням вимог Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 № 2205, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 10 листопада 2020 р. за №1111/35394 (із змінами, внесеними згідно з наказами Міністерства охорони здоров'я № 1984 від 20.09.2021, № 1371 від 01.08.2022).

Поділ класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюють відповідно до Порядку, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128).

Звертаємо увагу, що затверджено нову редакцію Типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН від 09.08.2024 №1120). У 2024/2025 навчальному році на основі цієї типової освітньої програми складаються освітні програми для реалізації Державного стандарту базової середньої освіти, тобто для 5–7 класів закладів загальної середньої освіти а також для 8 класів пілотних закладів освіти, які є учасниками інноваційного освітнього проекту всеукраїнського рівня за темою «Розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення для закладів загальної середньої освіти в умовах реалізації Державного стандарту базової середньої освіти».

У типовому навчальному плані типової освітньої програми для 5–9 класів кількість годин на тиждень визначена з урахуванням мінімальних годин навчального навантаження, передбачених базовим навчальним планом Державного стандарту базової середньої освіти. Зокрема, на вивчення інтегрованого мовно-літературного курсу в 5–6 класах (із українською мовою

навчання) запропоновано мінімально по 6,5 години, у 7 класі – 5,5 години; у 8–9 класах – по 5 годин. На вивчення інтегрованого курсу літератур у 5–7 класах – щонайменше по 2,5 години, у 8–9 – по 2 години. Для вивчення української мови мінімальним показником є по 4 години в 5–6 класах, у 7–9 класах – по 3; української літератури у 5–7 класах – по 1,5 години, у 8–9 класах – по 1 годині; зарубіжної літератури в 5–9 класах по 1 годині.

Визначено години, які можна перерозподіляти між різними освітніми галузями і використовувати для побудови різних освітніх траєкторій для різних класів (зокрема, однієї паралелі), збільшуючи кількість годин на ті освітні галузі / освітні компоненти, які є пріоритетними для здобувачів освіти в конкретному класі. Години навчального навантаження для перерозподілу між освітніми компонентами також можуть бути використані для вибіркового освітніх компонентів (зокрема, міжгалузевих інтегрованих курсів, вибіркового курсів тощо) або для індивідуальної роботи, зокрема з подолання освітніх втрат. Рішення про перерозподіл годин між освітніми галузями і навчальними предметами та/або інтегрованими курсами у межах освітньої галузі ухвалює педагогічна рада закладу освіти.

Педагогічний колектив закладу освіти може використовувати в освітньому процесі:

- модельні навчальні програми із зазначенням кількості годин, необхідної на провадження послідовності досягнення результатів навчання учнівства відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів), їхнього змісту та видів навчальної діяльності;

- навчальні програми, розроблені на основі модельних навчальних програм авторськими колективами відповідних модельних навчальних програм, де зазначено кількість годин, необхідну на провадження послідовності досягнення результатів навчання учнівства з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів), їхнього змісту та видів навчальної діяльності;

- навчальні програми, розроблені вчительством на основі модельних навчальних програм (однієї або декількох), що містять опис результатів навчання учнівства з навчальних предметів (інтегрованих курсів) в обсязі не меншому, ніж встановлено відповідними модельними навчальними програмами, із зазначенням кількості годин, необхідної для провадження послідовності досягнення результатів навчання учнівства з відповідних навчальних предметів (інтегрованих курсів), їхнього змісту та видів навчальної діяльності учнівства, затверджує педагогічна рада закладу освіти;

- навчальні програми курсів за вибором, які мають відповідний гриф і входять до Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН для використання в закладах загальної середньої освіти.

Керуючись законодавством (стаття 11 Закону України «Про повну загальну середню освіту»), звертаємо увагу керівників закладів освіти, що педагогічні працівники закладу освіти обирають модельні навчальні програми на певний цикл повної загальної середньої освіти і не можуть змінювати їх усередині циклу, зокрема при переході від 5-го до 6-го класу, оскільки кожна з модельних навчальних програм має особливості щодо реалізації вимог стандарту до результатів навчання на адаптаційному циклі. Різні класи однієї паралелі можуть навчатися за різними модельними навчальними програмами.

На основі модельної та/або затвердженої педагогічною радою навчальної програми навчального предмета (інтегрованого курсу) вчитель / учителька складає календарно-тематичне планування з урахуванням навчальних можливостей учнівства. Календарно-тематичне планування складають у довільній формі, у тому числі з використанням друкованих чи електронних джерел. Воно може бути об'єднане з навчальною програмою в один документ. Формат, обсяг, структура, зміст та оформлення календарно-тематичних планів та поурочних планів-конспектів є індивідуальною справою вчителя / вчительки. Встановлення універсальних стандартів таких документів у межах закладу загальної середньої освіти, міста, району чи області не передбачено законодавством.

Також звертаємо увагу, що для побудови освітнього процесу з урахуванням навчальних можливостей і потреб учнівства доцільно зберігати гнучкість календарно-тематичного плану протягом року й, за потреби, змінювати терміни опрацювання програмових тем відповідно до результатів засвоєння учнівством навчального матеріалу.

Учитель / учителька може впродовж навчального року робити зміни в календарно-тематичному плануванні, відповідно до того, як учні й учениці засвоїли навчальний матеріал, визначати кількість годин на вивчення окремих тем і змістових модулів. Головним завданням для вчителя / вчительки є забезпечення досягнення учнівством обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом для певного циклу навчання.

На початку навчального року для діагностики навчальних втрат і розроблення стратегії їх подолання рекомендуємо провести діагностичне тестування. Пропонуємо скористатися тестами, які розміщені на вебплатформі Всеукраїнська школа онлайн (ВШО). За результатами проходження тестування вчитель / учителька й учень / учениця отримають розгорнутий звіт з результатами. Якщо були допущені помилки, у звіті подано перелік тем, які потребують додаткового опрацювання, і покликання на відповідні освітні матеріали ВШО. Детальні методичні рекомендації щодо проведення тестування й інтерпретації результатів наявні за покликанням: «Діагностичне тестування: як працювати з тестами та їхніми результатами» та «Огляд діагностичних тестів як освітнього ресурсу».

Роботу щодо виявлення та подолання навчальних втрат учнівства доцільно

здійснювати в 3 етапи:

I – виявлення навчальних втрат учнівства за попередні роки навчання (діагностувальні роботи);

II – діяльність, спрямована на подолання виявлених навчальних втрат;

III – оцінювання результатів.

Якщо ж є певні освітні втрати, то можна запропонувати учням й ученицям окремі види роботи для самостійного опрацювання матеріалу. Національна онлайн-платформа ПОВІР (безоплатне середовище для учениць / учнів базової і профільної школи) допоможе знайти фахівців, які нададуть соціально-емоційну підтримку, та вчительство, яке допоможе підвищити рівень знань й умінь з української мови, англійської мови та математики.

Учням / ученицям, які пропустили певний період навчання або навчаються не за українськими освітніми програмами тривалий час (за кордоном у школах країн перебування), рекомендовано організувати вивчення предметів українознавчого циклу за модифікованими програмами з української мови, української літератури, історії України, географії для закладів загальної середньої освіти (наказ МОН № 701 від 16.05.2024 року).

Учитель / учителька має академічну свободу, що надає йому / їй право самостійно обирати програмне забезпечення, методи та форми організації освітнього процесу, конструювати урок так, щоб учні й учениці могли самостійно відкрити нові для себе знання, опанувати нові навички, розвивати компетентності.

Наголошуємо на тому, що використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, утворюють разом з ними навчальні комплекти, є обов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дидактичної доцільності навчальних видань для реалізації нових підходів у роботі з учнями, дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнівства та добровільної згоди усіх батьків учнів й учениць класу на фінансове забезпечення.

Також нагадуємо, що 22 травня 2024 року сплив п'ятирічний перехідний період для чинного Українського правопису, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 травня 2019 року № 437. Тому в 2024/2025 навчальному році є обов'язковим повне дотримання норм Українського правопису під час здійснення освітньої діяльності.

Оцінювання навчальних досягнень учнів 5-7 та 8 (пілотних) класів

Основними видами оцінювання є формувальне, підсумкове та державна підсумкова атестація.

Формувальне оцінювання, або оцінювання в процесі навчання, передбачає використання різних форм (самооцінювання, взаємооцінювання (оцінювання роботи в групах / парах, під час захисту проєктів), оцінювання вчителем / учителькою з використанням карток, піктограм, вікторин, інтелект-карт, шкалювання тощо), що спрямовують на відстеження особистісного розвитку учнівства. Окремі завдання для формувального оцінювання можуть бути диференційованими.

Завдання для оцінювання добирають так, щоб можна було отримати об'єктивну інформацію про рівень досягнень учнями обов'язкових результатів навчання певної групи результатів (далі – ГР) мовно-літературної освітньої галузі, а саме:

взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях (ГР 1);

сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду (ГР 2);

висловлювання думок, почуттів і ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови (ГР 3);

дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними та літературними явищами, проведення їх аналізу (ГР 4).

Зазначаємо, що тематичне оцінювання не є обов'язковим. Його можна проводити (за потреби) для отримання інформації про рівень досягнень очікуваних результатів учнівства з певної теми, розділу і використовувати для коригування освітнього процесу.

Підсумкове оцінювання має на меті оцінити досягнення очікуваних результатів навчання. Здійснюють його періодично. Кількість підсумкових робіт встановлює вчитель / учителька самостійно.

У наказі Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання» зазначено: «Для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за семестр учитель / учителька може запропонувати учнівству: 1) виконати комплексну підсумкову роботу, завдання якої дозволяють установити результати навчання за всіма групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за освітніми галузями; 2) виконати окремі підсумкові роботи для кожної групи результатів (ГР 1, ГР 2, ГР 3, ГР 4), визначеної в Критеріях оцінювання за освітніми галузями». Також можна поєднати в комплексній підсумковій роботі (КПР) завдання для декількох груп результатів. Для записів у класному журналі для позначення груп результатів використовують такі скорочення: *ГР 1, ГР 2, ГР 3, ГР 4*.

Для оцінювання комплексної підсумкової роботи (КПР) можна зазначати середню арифметичну оцінку з урахуванням динаміки навчальних досягнень учнівства або рішенням педагогічної ради закладу освіти затвердити свою шкалу оцінювання цього виду роботи.

Принагідно зауважуємо, що підсумкові роботи не є єдиною формою визначення рівня досягнення обов'язкових результатів навчання учнем / ученицею. Наприклад, у разі відсутності учня / учениці під час проведення підсумкової роботи, оцінити результати навчання за групою результатів можна на підставі поточного оцінювання. Для цього важливо на правій сторінці журналу, поруч із темою позначати, який вид діяльності перевірявся / відпрацьовувався на певному уроці.

Також, на нашу думку, можна розподілити на декілька уроків протягом семестру перевірку рівня досягнення учнями / ученицями обов'язкових результатів навчання за ГР 1 (відповідні позначки робимо поруч із темою на правій сторінці журналу). Це допоможе отримати більш об'єктивну інформацію про те, як кожен учень / учениця взаємодіє з іншими особами усно, сприймає й використовує інформацію для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях.

Освітній заклад може обрати будь-який із варіантів проведення оцінювання результатів навчання за групами результатів і затвердити його рішенням педагогічної ради.

Перед виконанням комплексної підсумкової роботи чи будь-яких інших завдань учитель / учителька ознайомлює учнів / учениць із критеріями оцінювання.

Ведення зошитів оцінюють від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру. Під час перевірки зошитів ураховують наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, вміння правильно оформити роботу. У разі відсутності учня / учениці на уроках протягом місяця рекомендуємо в стовпці за ведення зошита зазначати «н/о» (немає оцінки).

Під час підсумкового оцінювання результати перевірки робочих зошитів не враховують.

На підставі оцінок за групами результатів виставляють загальну оцінку за семестр. Загальну оцінку за семестр можна визначати як середню арифметичну оцінок за групами результатів.

Оцінка за семестр може бути скоригованою.

У Свідоцтві досягнень виставляють семестрові оцінки за групами результатів. Зокрема, у мовно-літературній освітній галузі характеристика результатів навчання «Усно взаємодіє» буде відповідати ГР 1; «Працює з текстом» – ГР 2; «Письмово взаємодіє» – ГР 3; «Досліджує мовлення» – ГР 4.

Річну оцінку виставляють на підставі загальних оцінок за I та II семестри або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним оцінок за I та II семестри. Річне оцінювання також може бути скоригованим.

Українська мова 5-7 та 8 (пілотні) класи

У 2024/2025 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься:

у 5-6, 7 класах за такими модельними програмами:

- «Українська мова. 5-6 класи» (автори Голуб Н.І., Горошкіна О.М.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- «Українська мова. 5-6 класи» (автори Заболотний О.В. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795;
- «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» (автори Старагіна І.П. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031;
- «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;
- «Українська мова. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Заболотний О. В., Заболотний В. В., Лавринчук В. П., Плівачук К. В., Попова Т. Д.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;
- «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08. 2023 № 1001.

Українська література та зарубіжна література 5-7 та 8 (пілотні) класи

У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури в 5–7 класах здійснюватиметься за модельними навчальними програмами:

Українська література	Зарубіжна література
- «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Слижук О. А, Тригуб І. А., Качак Т. Б., Кизилова В. В., Овдійчук Л. М., Дячок С. О., Макаренко В. М.);	- «Школа радості. Зарубіжна література. 5–6 класи» (авт. Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А);

- «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Архипова В. П., Січкарик С. І., Шило С. Б.), «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.); - «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Тригуб І. А.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795; - «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти» (авт. Яценко Т. О. та ін.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883; - «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О. В.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 01 грудня 2023 року № 1466; - «Українська література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пастушенко Н. М., Чумарна М. І.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 27 грудня 2023 року № 1575; .	- «Школа радості. Зарубіжна література. 5–9 класи» (авт. Ніколенко О.М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.); - «Зарубіжна література. 5–6 класи» (авт. Волощук Є.В.); - «Зарубіжна література. 5–6 класи» (авт. Богданець-Білоskalенко Н. І., Снегірьова В. В., Фідкевич О. Л.), що затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 10.10.2023 № 1226; - «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Волощук Є. В., Слободянюк О. М.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 № 1001; - «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Снегірьова В. В., Бушакова О. В., Горобченко І. В., Каєнко О. В.).
- «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О. М., Мацевко-Бекерська Л. В., Качак Т. Б., Богосвятська А.-М. І., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;	

- «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Яценко Т. О., Пахаренко В. І., Тригуб І. А., Слижук О. А., Молодик К. Ю.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883;

- «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.), рекомендованої наказом Міністерства освіти і науки України від 16.08. 2023 № 1001

Доречно уважно обирати біографічні відомості про письменника, зважаючи на вік аудиторії, значущість того чи іншого факту із життя чи творчої діяльності митця для розкриття змісту твору, що вивчається.

Сучасні технології розкривають широкі можливості здійснювати мистецьку взаємодію.

Зверніть увагу на те, що немає вимоги відводити окремий стовпець із надписом «напам'ять» і фіксувати в ньому результати перевірки за відповідний вид роботи. Водночас учитель / учителька може пропонувати дітям відповідний вид роботи та оцінювати результати його виконання, фіксуючи їх у стовпці під датою уроку, на якому цей твір вивчали.

Художні твори для текстуального розгляду, що запропоновані як вибірккові (зазначено в програмі), вивчають за вибором учителя / вчительки (із урахуванням пізнавальних запитів учнівства).

Твори для позакласного читання подано до кожного тематичного розділу модельної навчальної програми. Учитель / учителька має можливість формувати в учнівства коло читання впродовж усього навчального року та, орієнтуючись на читацькі та пізнавальні інтереси своїх вихованців, проводити такі уроки в межах певного тематичного розділу.

Твори зарубіжних письменників у курсі зарубіжної літератури вивчають в українських перекладах.

Оцінювання навчальної діяльності учнів 8-11 класів

Оцінювання навчальних досягнень учнів 8-11-х класів у 2024/2025 н. р. здійснюється за критеріями оцінювання відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 329 від 13.04.11 року «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної

середньої освіти» та орієнтовними вимогами оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти згідно з наказом Міністерства освіти і науки № 1222 від 21.08.13 року «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки № 1009 від 19.08.2016).

Українська мова 8-11 класи

У 2024/2025 навчальному році вивчення української мови у 8-11 класах здійснюватиметься за такими програмами:

- у 8–9 класах — за навчальною програмою, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698

- у 10-11 класах — за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698.

Звертаємо увагу на кількість фронтальних видів робіт.

Фронтальні види контрольних робіт у 8-9 класах

Класи	8 кл.		9 кл.	
Усього годин	70 год		70 год	
	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1
твір	1	1	1	1
Правопис: диктант	1	1	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5

Фронтальні види контрольних робіт у 10-11 класах

	Рівень стандарту 10-11 кл.		Профільний рівень 10-11 кл.	
Семестри	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	3	3
Письмо: есе	2	3	1	1

переказ	-	-	1	1
твір	-	-	1	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5

У таблицях зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Фронтально оцінюють диктант, письмовий переказ і письмовий твір (навчальні чи контрольні види робіт), мовні знання й уміння, запис про проведення яких здійснюють на сторінці класного журналу «Зміст уроку».

Індивідуальне оцінювання говоріння й читання рекомендуємо здійснювати в межах поточного оцінювання учнівства. Зверніть увагу! Не потрібно відводити окремий стовпець на сторінці класного журналу для оцінювання результатів таких видів діяльності як говоріння і читання. За аналогією немає потреби й у фіксації в окремому стовпці результатів аудіювання.

Під час оцінювання зошита з української мови слід урахувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного режиму). Оцінку за ведення зошита виставляють окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати *н/о* (немає оцінки).

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт.

Семестрову – на основі тематичного оцінювання.

Якщо дитина прохворіла частину семестру, пропустила, наприклад, одну тематичну, не має оцінки за якийсь вид мовленнєвої діяльності, то оцінку за семестр виводять на розсуд учителя / вчительки залежно від динаміки особистих

навчальних досягнень учня / учениці, важливості пропущеної теми чи теми, за яку учня / ученицю атестовано (тривалість вивчення, складність змісту, ступінь узагальнення матеріалу).

Згідно з вимогами до оцінювання монологічного мовлення, визначеними в наказі Міністерства освіти й науки України № 1222 від 21.08.13 «Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти» (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки № 1009 від 19.08.2016), при виставленні оцінки за письмове монологічне висловлювання (твір, переказ

тощо) потрібно враховувати зміст (З) виконаної роботи та грамотність її оформлення (МО) - кількість припущених учнем / ученицею орфографічних (/), пунктуаційних (V), лексичних (Л), граматичних (Г) і стилістичних (С) помилок. Зважаючи на вищезазначене, оцінку доречно обраховувати за такою формулою: $3 + \text{МО} ((/+V) + (\Gamma + \text{Л} + \text{С})) : 2 = \text{оцінка}$.

У інструктивно-методичних рекомендаціях щодо викладання начальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної освіти у 2024/2025 навчальному році (Додаток 2 до листа Міністерства освіти й науки України від 30.08.2024) запропоновано виставляти оцінку, зважаючи на більшу питому вагу змісту виконаної роботи (порівняно з мовленнєвим оформленням).

Учитель / учителька, користуючись академічною свободою, зважаючи на виробничу необхідність, з урахуванням дидактичної мети, особливостей змісту навчального предмета / інтегрованого курсу може самостійно обрати один із названих вище принципів оцінювання письмового монологічного висловлювання. При цьому важливо довести до учнів критерії оцінювання та вимоги до виконання письмової роботи.

Оцінку за відповідний вид роботи виставляють у стовпці з датою написання роботи (написи «Твір», «Переказ» не роблять).

Акцентуємо увагу, що в разі відсутності учня / учениці на одному зі спарених уроків під час написання контрольного твору, переказу, есе тощо рекомендуємо давати йому / їй індивідуальне завдання.

Українська література 8-11 класи

У 2024/2025 навчальному році вивчення української літератури

- у 8–9 класах здійснюватиметься за навчальною програмою зі змінами, затвердженими наказом МОН від 07.06.2017 № 804;

- у 10–11 класах – за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН від 23.10.2017 № 1407.

Важливо дотримуватися рекомендацій рубрики «Мистецький компонент», залучати міжпредметні зв'язки, проводити компаративний аналіз тощо.

Звертаємо особливу увагу на те, що запропонована кількість годин на вивчення кожного розділу чи підрозділу є орієнтовною, учитель / учителька може її перерозподіляти на власний розсуд. Резервний час можна використовувати також довільно, зокрема для збільшення кількості годин на вивчення окремого твору, контрольного оцінювання, творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів тощо).

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 8–9 класах

Класи	8	9
-------	---	---

Семестри	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3
контрольного класного твору	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2
Перевірка зошитів	4	5	4	5

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури в 10-11 класах

	Рівень стандарту 10-11 класу		Профільний рівень 10-11 класу	
Семестри	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	3	3	4	4
Контрольного класного твору	1	1	1	1
Виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	3	3
Перевірка зошитів	4	5	4	5

У інструктивно-методичних рекомендаціях щодо викладання початкових предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної освіти у 2024/2025 навчальному році (Додаток 2 до листа Міністерства освіти й науки України від 30.08.2024) зазначено, що вимогу щодо виокремлення спеціальних уроків розвитку мовлення усунуто. Кожен урок літератури має сприяти розвитку мовлення учнів та формуванню їхньої мовленнєвої компетентності. Так само усунуто й вимогу щодо запису в класному журналі про проведення уроків позакласного читання. У рекомендаціях не акцентовано уваги на проведенні й записах про це в класних журналах уроків літератури рідного краю. Учителю, на власний розсуд, у відповідності до вимог програми й навчальних запитів учнівства та методичної доцільності, може проводити відповідні уроки.

Зверніть увагу на те, що немає вимоги відводити окремий стовпець із надписом «напам'ять» і фіксувати в ньому результати перевірки відповідного виду роботи. Водночас учитель може пропонувати дітям вивчення напам'ять поезій чи уривків із прозових творів, а результати виконання відповідного завдання фіксувати в стовпці під датою уроку, на якому певний твір вивчали.

Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, мінітворів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо. Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

Під час оцінювання зошита з української літератури слід ураховувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність;

уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного режиму). Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати *н/о* (немає оцінки).

Оцінку за контрольний твір з української літератури рекомендуємо виставляти, зважаючи на більшу питому вагу змісту виконаної роботи (порівняно з мовленнєвим оформленням). Таку оцінку виставляють у стовпці з датою написання роботи (написи «Твір», «Переказ» не роблять).

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок з урахуванням контрольних робіт. Семестрову – на основі тематичного оцінювання.

Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» педагогічні працівники мають право на академічну свободу, включаючи свободу викладання, вільний вибір форм, методів і засобів навчання, що відповідають освітній програмі, тому якщо учень / учениця пропустили частину семестру, то оцінка за семестр може враховувати динаміку особистих навчальних досягнень, важливість пропущеної теми чи виду роботи тощо.

Оскільки методичні рекомендації щодо викладання мовно-літературної освітньої галузі мають рекомендаційний характер, питання оформлення сторінки класного журналу може бути питанням для розгляду на засіданні шкільного методичного об'єднання, рішення якого затверджує педагогічна рада закладу загальної середньої освіти.

Орієнтовний перелік видів робіт до кожної із груп результатів

Обов'язкові результати навчання за групою	Види робіт*
ГР 1 взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації для досягнення життєвих цілей у різних комунікативних ситуаціях	Міркування та відповіді на запитання за усними висловлюваннями відомих людей (усно). Обмін думками за темами, пов'язаними з ціннісними орієнтирами. Складання висловлювання з урахуванням ситуації спілкування. Виконання проєктів. Складання й розігрування діалогів. Складання висловлювання за малюнком / коміксом / картиною (усно). Складання розповіді (відповідно до поставленого завдання, за запропонованою схемою / планом / початком чи без них) (усно). Створення висловлювання з використанням у ньому певного мовного явища (фразеологізмів, прислів'їв, приказок тощо) (усно). Усний переказ. Аудіювання. Відповіді на запитання за змістом почутого. Проговорювання скоромовок. Аналіз та оцінювання прослуханого тексту. Пояснення значень фразеологізмів, прислів'їв, приказок тощо. Участь у лінгвістичних та літературних іграх і вікторинах. Читання напам'ять. Обговорення відеосюжетів, музичних кліпів тощо, пов'язаних із визначеною темою. Участь у дискусії. Усний переказ новинного повідомлення українських ЗМІ. Усний коментар спортивного змагання. Інсценізації. Складання власних казок (усно).

	Участь у рольових іграх за прочитаними художніми творами. Самостійний добір творів певних родів / жанрів й наведення аргументів щодо такого вибору у вигляді усного повідомлення, анімаційних презентацій тощо. Усний переказ (близько до тексту, стисло, вибірково, від імені одного з героїв тощо) художніх творів. Розповідь про свої літературні уподобання. Висловлювання в усній формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаними творами. Проведення паралелей між образами й ситуаціями, зображеними в художніх творах, і власним життєвим досвідом для формування базових морально-етичних норм. Створення інтерактивних тестувань, захист творчих проєктів. Інсценування дій героїв/героїнь з елементами пантоміми.
ГР 2 сприймання, аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів (зокрема художніх текстах, медіатекстах) та використання її для збагачення власного досвіду	Виразне читання текстів. Робота з текстами різних типів та стилів (формулювання теми й основної думки, визначення мікротем і тематичних речень; аналіз будови тексту тощо). Аналіз та оцінювання прочитаного тексту. Складання плану тексту. Читання тексту мовчки. Виразне читання тексту вголос. Відповіді на запитання за змістом прочитаного. Пояснення значень фразеологізмів, прислів'їв, приказок тощо. Порівнювання текстів щодо наявності / відсутності в них певного мовного явища. Передавання тексту графічно (схема, таблиця тощо). Зіставлення текстів із метою визначення недостовірної інформації. Візуалізація текстової інформації; переведення текстової інформації в графічну.

		Усний переказ новинного повідомлення українських ЗМІ. Робота з цитатним матеріалом. Характеристика героїв художніх текстів. Створення візуального медіапродукту до прочитаних творів. Інтерпретація художніх творів. Укладання цитатного словника. Складання цитатного плану твору. Переказ (близько до тексту, стисло, вибірково, від імені одного з героїв тощо) художніх творів. Складання графічного плану (схеми), схеми/таблиці прочитаного твору. Аналітико-синтетична робота над текстом художніх творів. Дослідницька та проєктна робота за прочитаними художніми текстами. Ефективне використання інформаційних ресурсів (бібліотек, сайтів тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів. Створення карти подорожі героя. Участь у рольових іграх за прочитаними художніми творами. Розповідь про свої літературні уподобання. Висловлювання в усній формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаними творами. Проведення паралелей між образами й ситуаціями, зображеними в художніх творах, і власним життєвим досвідом для формування базових морально-етичних норм. Інсценування дій героїв/героїнь з елементами пантоміми. Створення фанфіків (продовження історій вивчених творів).
ГР	3	Написання переказів. Написання творів. Написання есе. Написання листів. Складання діалогів (письмово).
висловлювання думок, почуттів і ставлень,	і	

письмова взаємодія з іншими особами, взаємодія з іншими особами у цифровому середовищі, дотримання норм літературної мови	Написання оголошень. Укладання словничків. Міркування та відповіді на запитання за усними висловлюваннями відомих людей (письмово). Складання висловлювання за малюнком / коміксом / картиною (усно). Створення розповіді (відповідно до поставленого завдання, за запропонованою схемою / планом / початком чи без них) (письмово). Створення висловлювання з використанням у ньому певного мовного явища (фразеологізмів, прислів'їв, приказок тощо) (письмово). Створення допису / повідомлення для соцмережі чи вебсайту. Складання складання списку відтворення музичних файлів з певним мовним завданням (наприклад, з наявністю в назвах пісень власних назв). Створення рекламного буклета. Написання портретного нарису в публіцистичному стилі. Створення власного медіатексту на основі прочитаних художніх творів. Укладання рекомендаційних списків улюблених прочитаних книг. Створення таблиць, схем, ілюстрацій, лепбуків, карт, піктограм, кросвордів. Складання власних міфів різних видів. Створення власного медіатексту на основі прочитаних творів. Запис власних міркувань, оформлення їх у вигляді медійного продукту. Створення порівняльної характеристика героїв творів. Прогнозування подій у творах. Самостійний добір і презентація творів певної тематики. Письмовий переказ (близько до тексту, стисло, вибірково, від імені одного з героїв тощо) художніх творів. Конспектування навчального матеріалу.
--	--

		Опис своїх літературних уподобань. Висловлювання в письмовій формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаними творами. Створення фанфіків (продовження історій вивчених творів). Кадрування художнього твору. Створення буктрейлерів / відеорекомендацій щодо прочитання творів. Написання власного детективу. Створення перевірних тестів за змістом твору.
ГР дослідження індивідуального мовлення, використання мови для власної мовної творчості, спостереження за мовними літературними явищами, проведення їх аналізу	4	Виконання завдань, у т. ч. й тестових із відкритими та закритими запитаннями, на виявлення рівня опанування теоретичного матеріалу (з української мови / літератури відповідно до програми) Написання диктантів. Робота зі словниками та довідниковими джерелами. Мовленнєве конструювання. Лінгвістичне мінідослідження. Розбори слів, словосполучень, речень тощо. Редагування речень / текстів. Виправлення типових (найбільш поширених) помилок. Підготовка аудіо-відеоповідомлень. Аналіз власних письмових і усних висловлювань. Складання речень з опорними словами різного змісту. Створення текстів, що містять певні мовні явища (слова з префіксом пре-, антоніми, однорідні члени речення тощо). Створення тематичних слайдів, постерів, відеороликів, лепбуків. «Кубування», скрайбінг. Відновлення деформованого тексту. Складання асоціативних кущів до певних мовленнєвих явищ. Створення лінгвістичного есе. Літературний диктант. Створення графічних і візуальних засобів передачі інформації.

	Створення діаграми Венна «Персонажі творів». Укладання літературних словничків. Дослідницька робота «Засоби художньої виразності поезії». Створення порівняльних таблиць (у яких порівнюються теоретико-літературні поняття). Демонстрування уміння знаходити в текстах творів теоретико-літературні поняття, пояснювати їхню сутність. Створення ментальної мапи до питання з теорії мови / літератури
--	---

* Види робіт взято із модельних програм з української мови, української літератури, зарубіжної літератури.

**Орієнтовний зразок оформлення сторінок класних журналів
з української мови та літератури у 8-11 класах
наприкінці II семестру та навчального року**

[illegible]